

J. Hunter Blair

írta: *Mayer Zoltán*, főiskolai tanársegéd.

Kerületi erdőfelügyelő Skóciában, aki a szegedi Tiszaparton csatlakozott hozzánk.

Velünk járta a III. éves erdőmérnökhallgatók tanulmányútjának egy szakaszát. Azt, amelyikért nyakába vette a párezer kilométert: hogy közvetlen közelből ismerje meg a magyar futóhomokon telepített erdőket és hogy nagyszabású gyakorlati példa alapján foghasson hozzá a saját homokdünáival való küzdelemhez.

Feszült érdeklődéssel hallgatott minden előkészítő magyarázatot, míg a várostanyai kisvasút kifelé dőcögött velünk a sugárzó május-reggeli ég alatt.

A királyhalmi szakiskola parkjában csodálkozva állott meg néhányszor és a sűrűn írt sorok gyorsan szaporodtak blokkjában. A hallgató szemlélőből rövidesen élénk kérdező lett, aki most már egészen apró részleteket kívánt tudni. Régebbi próbálkozások, újabb megfigyelések és kísérletek számszerű adatai, a talajbecslés lényege és kivitele, az alkalmazott fafajok és azok használhatósága, sor- és csemetetávolság, ápolás és fa-tömeg, mind pontosan helyet kaptak a feljegyzéseiben.

És nem vette észre sem a déli nap perzselő tüzét, sem az órák mulását, csak az erdőt látta. A szívvel-lélekkel erdőszemlélő szemével; a valóságot, amelyben otthon talán nem is hitt, az eredményeket, melyekért érdemes volt eljönnie, egy ismeretlen kis ország délibábos messzeségébe.

Alkanna tinctoria, *Calamagrostis epigeios*, — írta fel hűségesen ott, ahol még *Kiss Ferenc* minden energiája sem bírt mást, mint tiszafa-tempóban növő feketefenyőt a szaharai homokból elővarázsolni: egy nehéz győzelem legszebb babérául. Szeme mosolyogva pihent a szegedi erdők atyjának fiatalos hévvel mindig előttünk járó alakján, a gazdag emberén, aki dús örökébe most iktatja be az új nemzedéket...

És *Roth* Gyulát sem fogja talán senki a szakszerűtlenség vádjával illetni, amiért a professzor mellett megszólalt benne a lelkes magyar ember is. És aki a francia nyelven folytatott, teljesen tárgyilagos és politikamentes társalgás keretén belül

is meg tudta láttatni az éles ítélőképességű idegen kartárrsal a szegedi homokbuckákon túlnövő szempontokat: a mi tragédiánkat.

Nem érezte már idegennek magát vendégünk, a szíves magyar közvetlenség és talán az álmodó róna akácillatos sóhaja voltak az utolsó szándéktalan kopogtatás, amelyre felénk tárult egészen a lelke.

Egy komoly és bátor ígéretben. Amit kérni — talán senki sem mert volna tőle. Hogy messze idegenben szószólója lesz a magyar igazságnak.

Itt fekszik előttem a „Quarterly Journal of Forestry” 1927. évi novemberi száma. És benne J. Hunter Blair tanulmánya a Magyarországon tapasztaltakról.

Szeretném minden sorát közreadni, mert nincsen egyetlen hibás adat, egyetlen hamis hang sem benne — mit írhatnék elismerőbbet, hálásabbat róla ...?

„Magyarország erdőgazdaságának jelenlegi állapotát nem lehet megérteni az 1920. évi jegyzékben lefektetett trianoni békeszerződésnek a határozataira való rövid utalás nélkül. Valamennyi volt ellenségünk közül Magyarország volt a legbarátságosabb Nagybritanniával szemben, Németország eszméi és eljárásai iránt a legkevesebb rokonszenvvvel eltelve. De bizonyos okokból kifolyólag, a béketárgyalásnál sokkal szigorúbb elbánásban részesült, mint a középeurópai szövetség többi tagjai. Magyarországnak át kellett adnia a szomszédos országok: Ausztria, Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia részére területének 75, népességének 60 és erdeinek nem kevesebb mint 85 százalékát. Az átadott területeken vagy 3,000.000 születésre, fajra, nyelvre és hagyományra nézve tiszta magyar ember él.

Az idő fogja megmutatni, hogy a trianoni békeszerződést a Duna medencéjében élő különböző fajok közötti viszonyok végleges rendezésének tekinthetjük-e, vagy sem. A háborúelőtti Magyarország, földrajzi és gazdasági szempontból tekintve, lényegében egy páratlanul jól határolt egység volt. Majdnem bizonyos, hogy azok a határok, amelyeket a természet adott ez országnak — a Kárpátok heggyűrűje — egyszer vissza fognak kerülni azok helyett, melyeket számára 1920-ban kitaláltak. A kérdés csak az, miként fog ez a változás jönni s mikor.

Dicséri a magyar népet, hogy átengedte e kérdés megoldását az időnek és erejét jelenleg azon kis terület kiaknázására és felvirágoztatására fordítja, ami megmaradt neki. De egy dologért mégis nagyon panaszkodnak. Azt mondják, hogy azokat a hegységi erdőket, melyeket nagy gonddal igyekeztek fenntartani, irgalom

nélkül használják ki azok az államok, amelyek újonnan birtokolják őket, és hogy ez a politika a Magyar Alföldnek az azt keresztül szelő nagy folyók, a Duna és Tisza által való elárasztását fogja következményképen maga után vonni. Független megfigyelők valóban megállapították, hogy a Duna torkolatának eliszaposodása az erdészeti igazgatás megváltozott módszereinek az eredménye. A XIX. század folyamán nem kevesebb, mint 3,200.000 hektár mocsaras terület telkesített Magyarországon lecsapolás és a folyók szabályozása által. Kétségtelenül fennáll annak a veszedelem, hogy a hathatós ellenőrzés jelenlegi hiánya következtében, ennek az óriási területnek nagy része vissza fog süllyedni eredeti állapotába.

Háború előtt a szerfa egyik főkviteli cikke volt Magyarországnak. Ma éppen úgy behozatalra szorul, mint Nagybritánia. Kényszerítve van tehát ő is, éppen úgy, mint mi, lépéseket tenni, hogy erdőgazdaságának segélyforrásait új fásítások és erdők létesítésével növelje, minden terméketlen területen, ahol azok csak megtelepíthetők.

Érdekes összehasonlítást lehet tenni a két ország magánbirtokosainak jogait és kötelességeit illetőleg. Nálunk a tulajdonos tetszése szerint levághatja az erdejét és a területet felújíthatatlanul hagyhatja; azzal teljesen szabadon rendelkezik. Magyarországon az erdészeti igazgatásnak gyakorlott tisztikara van, amelynek egyedüli feladata a magánbirtokok erdei felett való általános felügyelet. Az erdészeti hatóság engedélye nélkül nem szabad erdőt levágni és minden ilyen engedély azon feltételhez van kötve, hogy a vágásterület felújítandó.

De a kormány Magyarországon még ennél is tovább megy. Az ország különböző részein geológiai felvételek készülnek. Ha az erdőhatóság megállapítja, hogy egy bizonyos területrészt befásítandó, egy tervzetet készít és annak kivitelére utasítja a tulajdonost. Csemetéket kap az állami csemetekertből, de ez minden, pénzsegélyt nem kap. Az az általános vélemény, hogy ez sokkal kielégítőbb eljárás kicsi és elszórt területek beerdősítésére, mint amit nyújt az állam részéről való kisajátítás. A közvetlen felügyelet és ellenőrzés természetesen a birtokos kötelessége. Amíg helyesen viseli gondját az erdőnek, a hatóságnak nagyon kevés tennivalója van. Ha mulasztást követ el, pénzbüntetéssel felelős érte. De azok az erdőtisztek, akikkel a sorok írója beszélt, azt állították, hogy a pénzbüntetés kivetésére ritkán kerül a sor, mert a birtokosok nagy többsége méltányolja a tudományos alapon álló erdészeti igazgatás jelentőségét és hajlandó a lehető legteljesebb mértékben együtt dolgozni az erdőhatósággal..."

A földbirtokreform rövid ismertetése után arra is súlyt helyez, hogy az „erdész” és „erdőtiszt” fogalmát, illetőleg

az utóbbinak főiskolai képesítéshez kötött jellegét megmagyarázza honfitársainak. Azután így folytatja:

„A háborúutáni Magyarországon is fog az erdőgazdaság iránt érdeklődő látogató említésreméltó dolgokat találni: az arboretumot Gödöllőn, városi erdőket, mint pl. Gyöngyös erdejét, ahol a sarjakról való felújítás oly nem megfelelő törzseket kezdett termelni, hogy a kormány a vetéssel való felújítást írta elő a jövőben a hatóságoknak; a kincstári erdőket Hámor-Lillafüreden, ahol az állami erdészeti erélyes vezetője, Pfeiffer Gyula egy nagy új szállót és golfpályát építtet, hogy pótoljon néhány, jelenleg Csehszlovákiához tartozó hegységi üdülőhelyet. De angol erdész szemének bizonyára legérdekesebb látnivaló a Nagyalföld, ahol óriási száraz és sivár homokpusztákat erdősítettek be az utolsó 40 év folyamán, szépen tenyésző állományokat nevelvén rajtok.

A háború előtt három nagy területet fásítottak be Délmagyarországon, körülbelül egy időben és hasonló körülmények között és ez a munka egy ugyanazon nagy vállalkozás három különálló szakasza volt. Szabadka jelenleg Jugoszláviáé és Deliblát Romániáé. De Szeged, szerencsére, megmaradt magyarnak és minthogy az itt található homok véletlenül még silányabb típusú, mint más területeken, a legjobb példáját mutatja a javításnak, ami erdősítéssel elérhető...”

Ezután részletesen tárgyalás alá veszi a szegedi erdőket. Az adatok halmaza és pontossága céltudatos gyűjtőjük lelkiismeretességét és a magyar teljesítmény iránti elismerését bizonyítja.

A gödöllői arboretum volt útjának utolsó állomása. Innen búcsúzott el tőlünk és cikkét is ennek a nagyszerű kísérleti területnek a leírásával végzi. Befejező sorai nemcsak az udvarias gentleman szívélyessége, hanem őszintén vallott meggyőződés, amellyel szegyenkezés nélkül állhatunk meg az angol közvélemény előtt:

„Minden angol erdész, akinek alkalma van meglátogatni Keleteurópát, feltétlenül álljon meg Budapesten — Európának talán legszebb városában — és nézze meg a gödöllői arboretumot s legalább néhány erdősítést a futóhomokon. A magyar erdőhatóságok részéről a legnagyobb előzékenységgel és vendégszeretettel fog találkozni s eredményeik és szaktudásuk iránti csodálattal eltele fog hazatérni.”

